

Το προσωπικό νήμα του συλλογικού

ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΡΟΥΣΣΟΥ

Η αισθητική και ποιητική του Μηλιά θεμελιώθηκε στη δεύτερη συλλογή του *Στην αψίδα των νεκρών θριάμβων* (2014) και απέδωσε τη δυνατή *Κλαγγή των όπλων* (2023).

Στη νέα συλλογή καταδύεται στο συγκλονιστικά επίκαιρο: την Παλαιστήνη/Γάζα, ό,τι εκεί λαμβάνει χώρα εδώ και σχεδόν μια διετία. Δεν γράφει όμως επικαιρική ποίηση διαμαρτυρίας, καταγγελτικής ρητορικής σε τόνο οργής, ούτε πολιτικολογεί ή θρηματολογεί. Η Γάζα βέβαια αποτελεί οφθαλμοφανή κινητήρια δύναμη του συγκινησιακού υπόβαθρου που εισάγεται ρητά ήδη στο πρώτο ποίημα *Οκτώβρης-Νοέμβρης 2023, / νοσοκομεία Αλ Σίφα και Αλ Αχλί, / πτώματα νεογέννητα στην Παλαιστήνη*.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΗΛΙΑΣ
Απ' την Αθήνα φάντασμα
Σελ. 48
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2025

Η φρίκη δεν εικονοποιείται ρεαλιστικά αλλά παραπέμπουν συμπεκνωμένα σε αυτήν λέξεις τηλεγραφικά απογυμνωμένες (με *Carthagon*, την «κοκκίνη των φτωχών»/σκότωνα σχεδόν/ό,τι μπορεί να κινηθεί. Και: *Απρίλιος-Μάιος 2024, / τριάντα πέντε χιλιάδες νεκροί, / δέκα χιλιάδες πτώματα παιδιά*).

Προς τι όμως ο τίτλος με αναφορά στην Αθήνα και η φασματική μορφή που στο εξώφυλλο φαίνεται να εικονοποιεί το φάντασμα; Η προμετωπίδα-δάνειο από τον σεξπικικό «Αμλετ» εισάγει το φάντασμα του πατέρα που αποκαλύπτει τη δολοφονία του καλώντας σε μνήμη και εγρήγορση τον γιο. Με αυτή την ανάκληση ο Μηλιάς υποδεικνύει τον ποιητικό του τρόπο: να μιλήσει για τραγικά γεγονότα της σύγχρονης Ιστορίας, μια άλλου τύπου συλλογική δολοφονία, ως διπλή αντανάκλαση: των γεγονότων στο ατομικό με αντίστροφη προβολή του προσωπικού στο ιστορικό κι έτσι το φάντασμα να έχει ενεργό ρόλο.

Εγκαταλείποντας τη φόρμα των εκτενών ποιημάτων με στιχουργία που προσέγγιζε τον στίχο-παράγραφο στις προηγούμενες δύο συλλογές, τώρα στα 30 σύντομα ποιήματα σύντομων στίχων δημιουργεί την αί-

σθηση διαλόγου με την/τον αναγνώστρια/στη, με τον εαυτό, με τον πατέρα-φάντασμα, πρόσωπο-κλειδί τόσο στην «Κλαγγή των όπλων» (ως μνήμη-ρίζα-αναφορά/καθρέφτη) όσο και εδώ- και με τον γιο. Όπως στον «Αμλετ», έτσι κι εδώ η σχέση πατέρα-γιου, αντρική γενεαλογία, δεν είναι απλώς συναισθηματική αλλά ιστορική και βιολογική. Ο γιος-ποιητής, φασματική συχνά μορφή και αυτός, είναι φορέας μιας αποστολής.

Η ποιητική φωνή, πρωτοπρόσωπη, αποδίδεται είτε στον γιο-ποιητή στην Αθήνα, ταραγμένο αποδέκτη των γεγονότων (*Στους δρόμους κέντρο Αθήνας, κατεβαίνω... Κατηφορίζω τη Σταδίου...*) είτε στον μαχητή-φωνική μηχανή είτε, μέσω παραθεμάτων, σε άλλα πρόσωπα οικεία της ποιητικής φωνής ή ιστορικά: το φάντασμα, Κολοκοτρώνης (απόσπασμα από τη *Διήγησιν συμβάντων της Ελληνικής φυλής 1770-1836*, Τουπάκ Αμάρου). Αλλοτε, σε τρίτο πρόσωπο, η φωνή εκφοράς καταγράφει, καταθέτει στοχασμούς ή παραθέματα, αναφέρεται σε γεγονότα. Δηλώνεται εξάλλου καθαρά ότι η συλλογή είναι «σύμπλοκο φωνών».

Η ένθεση παραθεμάτων/διακείμενο προέρχεται από τη Βίβλο, τα *Απόκρυφα* (Διαθήκη του Βενιαμίν στο *Διαθήκαι των 12 Πατριαρχών*) έως τους λόγους του Τσόρτσιλ. Η παρουσία τους ενεργοποιεί την ιστορική διασύνδεση των γεγονότων της Γάζας με ποικίλες κομβικές ιστορικές στιγμές, όχι πάντα με άμεσα διακριτή συνάφεια. Ο,τι υφαίνει το συνδεδετικό νήμα είναι, πέρα από τον προβληματισμό απέναντι στην Ιστορία, πέρα από την ελευθερία ως μητέρα κάθε πολέμου από όσους αναφέρονται, η αλυσίδα αδικιών-αδικούμενων σε εξεγέρσεις (ελληνική επανάσταση, εξέγερση ιθαγενών κατά Ισπανών) ή συγκρούσεις με εμφυλιακό χαρακτήρα (Μπουμπουλίνα, Δεκεμβριανά) και το κόστος όχι απλώς σε ζωές αλλά σε ζωές βρεφών. Είναι χαρακτηριστική η επανάληψη της λέξης *μωρό/μωρά* (ήδη ως *πτώματα νεογέννητα* στο πρώτο ποίημα) και ιδίως των *μωρών* στη Γάζα που ο θάνατός τους προβληματοποιεί την ίδια την έννοια του ανθρωπισμού (βλ. Foucault). Το σκοτεινό, δυσοίωνο γίνεται έως τρυφερό και η ποιητική φωνή συχνά τρομάζει από το βάρος της ευθύνης προς τα μωρά («Δεν είναι άνθρωποι τα μωρά, /είναι η φύση του ανθρώπου/σε περισυλλογή για το μέλλον»).

Το μωρό συμπεκνώνει επίσης, στο πεδίο του ατομικού της φωνής εκφοράς, την πατρότητα, το χρέος προς πατέρα και ευθύνη προς γιο αλλά και το ποιητικό χρέος που πιεστικά ζητεί εξόφληση-ανάληψη θέσης. Αυτή την

αποστολή ενσαρκώνουν τα δύο μοτίβα που επαναλαμβάνονται στο έκτο, δέκατο τέταρτο και τριακοστό ποίημα και στο ενδέκατο και τριακοστό αντίστοιχα. *Μ' ένα ιστιοφόρο δύσμοιρο/ μπαρούτι ποίημα, κατεβαίνω Και: Με άλμα από το πέλαγος, πατέρα, /τρέχω στην ξηλωμένη γη* Με αυτά συνδέεται η αναφορά στους ποιητές Κάλας και Καρυωτάκη μιας και *κατρακυλούν/ρήγμα η ποίηση*-: πόσο ικανή να σταματήσει το «ρίζκι κακό» και ποιος ο ρόλος της;

Η συλλογή κατορθώνει πράγματι να αποφύγει τον σκόπελο του φορτωμένου επικαιρικού. Αν και χωρίς ανοιχτή θέση, μέσω παραθεμάτων και στοχασμών τίθενται ερωτήματα ηθικής και δικαιοσύνης. Επίσης επιτυγχάνεται μια δύσκολη τεχνικά ζεύξη (αξίζει π.χ. να παρακολουθήσουμε την επιλογή ιδιαίτερα των επιθέτων και τους στοχευμένους διασκελισμούς), ίσως βέβαια αισθητοποιώντας τη φρίκη της Ιστορίας ή μετατρέποντας το εθνικό, το παγκόσμιο σε ιδιαίτερα ατομικό: *έφτασα στο παρόν/μισώντας, λατρεύοντας/το παρελθόν*.

Αλέξανδρος Μηλιάς